

प्रदेश लोक सेवा आयोग, बागमती प्रदेश

प्रदेश निजामती र स्थानीय सरकारी सेवा तर्फ कृषि सेवा, लाईभस्टक एण्ड डेरी डेभलपमेन्ट समूह, नवौं तह, वरिष्ठ पशु विकास अधिकृत वा सो सरह पदको खुला, अन्तर तह, प्रतियोगिता र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

यस पाठ्यक्रमलाई दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ;

प्रथम चरण: लिखित परीक्षा (Written Examination)

पूर्णाङ्क:-२००

द्वितीय चरण: अन्तर्वार्ता (Interview)

पूर्णाङ्क:-३०

परीक्षा योजना (Exam Scheme)

पत्र	विषय	खण्ड	परीक्षा योजना	प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार	पूर्णाङ्क	समय	उत्तीर्णाङ्क
प्रथम पत्र	प्रशासन र व्यवस्थापन र सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय	क) प्रशासन र व्यवस्थापन	छोटो उत्तर	१०	१० प्रश्न × ५ अङ्क = ५० अङ्क	५०	१ घण्टा ३० मिनेट	४०
		ख) सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय	लामो उत्तर	५	५ प्रश्न × १० अङ्क = ५० अङ्क	५०	१ घण्टा ३० मिनेट	
द्वितीय पत्र	सेवा सम्बन्धी प्राविधिक विषय	-	विक्षेपणात्मक समीक्षा	४	४ प्रश्न × १५ अङ्क = ६० अङ्क	१००	३ घण्टा	४०
			विक्षेपणात्मक र समाधानमूलक उत्तर	२	२ प्रश्न × २० अङ्क = ४० अङ्क			

द्रष्टव्यः

- यस पाठ्यक्रम अनुसार दुई पत्रको लिखित परीक्षा लिइनेछ।
- माथि उल्लिखित सबै सेवा अन्तर्गतको समूहहरू/उपसमूहहरूको पाठ्यक्रमको प्रथम पत्रको प्रथम खण्ड (क) को विषयवस्तु एउटै हुनेछ, तर प्रथमपत्रको खण्ड (ख) र द्वितीय पत्रको लागि सेवा, समूह, उपसमूह सम्बन्धी पाठ्यक्रम अनुरूप फरक फरक हुनेछ।
- प्रथम पत्र खण्ड (क) को लिखित परीक्षा सेवागत रूपमा अर्थात् एउटा सेवा अन्तर्गतका समूह/उपसमूहहरूका लागि संयुक्त रूपमा एउटै प्रश्नपत्रबाट एकै दिन वा छुट्टाछुट्टै दिन पनि हुन सक्ने छ, भने प्रथम पत्र खण्ड (ख) को परीक्षा समूह/उपसमूह अनुसार एकै दिन वा छुट्टाछुट्टै दिन अलग अलग प्रश्नपत्रबाट हुनेछ। यसैगरी द्वितीय पत्रका परीक्षा पनि समूह/उपसमूह अनुसार एकै दिन वा छुट्टाछुट्टै दिन अलग अलग प्रश्नपत्रबाट हुनेछ।
- प्रथम पत्रको खण्ड (क) का लागि एउटा मात्र उत्तरपुस्तिका हुनेछ भने प्रथम पत्र खण्ड (ख) र द्वितीय पत्रको प्रत्येक प्रश्नकालागि अलग अलग उत्तरपुस्तिका हुनेछन्।
- लिखित परीक्षाको माध्यम नेपाली वा अङ्ग्रेजी वा नेपाली र अङ्ग्रेजी दुवै पनि हुन सक्नेछ।
- यथासम्भव प्रश्नहरू नेपाल र बागमती प्रदेशको सन्दर्भमा आधारित भएर सोधिने छ।
- समाधानमूलक प्रश्नको उत्तर आवश्यकता अनुसारको अङ्कभारमा आधारित भइ चार भागना विभाजन गरी सोधिने छ।
  - पहिलो भागमा समस्याको पहिचान,
  - दोस्रो भागमा समस्या समाधानको लागि मौजुदा कानून, सरकारी नीति र कार्यक्रम,
  - तेस्रो भागमा समस्या समाधाको लागि सुझाव,
  - चौथो भागमा सुझाव कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने ठोस तरिकाहरू।
- यस पाठ्यक्रममा जे सुकै लेखिएका भएता पनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियमावली, नीति, नियमहरू परीक्षाका मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भइ हटाइएका वा थप गरी संशोधन भइ) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ।
- प्रथम चरणका लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको अन्तर्वार्तामा सम्मिलित गराइनेछ।
- पाठ्यक्रम परिमार्जित मिति: २०८१/०६/१४

प्रदेश लोक सेवा आयोग, बागमती प्रदेश

प्रदेश निजामती र स्थानीय सरकारी सेवा तर्फ कृषि सेवा, लाईभस्टक एण्ड डेरी डेभलपमेन्ट समूह, नवौं तह, वरिष्ठ पशु विकास अधिकृत वा सो सरह पदको खुला, अन्तर तह, प्रतियोगिता र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र: खण्ड (क) प्रशासन र व्यवस्थापन

पूर्णाङ्क: ५०

१. राज्य र सरकार
  - १.१. नेपालको संविधान र यसका विशेषताहरू
  - १.२. व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिका बीचको अन्तरसम्बन्ध
  - १.३. सार्वजनिक नीतिको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन
२. सार्वजनिक प्रशासन
  - २.१. सार्वजनिक प्रशासनको अवधारणा
  - २.२. कर्मचारी प्रशासनका आधारभूत पक्षहरू
  - २.३. आर्थिक प्रशासन-बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन
३. व्यवस्थापन
  - ३.१. व्यवस्थापनको अवधारणा
  - ३.२. व्यवस्थापनमा नेतृत्व, उत्प्रेणा, नियन्त्रण, निर्णय र समन्वयको महत्त्व
  - ३.३. व्यवस्थापन सूचना प्रणाली
४. विकासका आयामहरू
  - ४.१. विकास प्रशासनका अवधारणा
  - ४.२. विकासमा जनसहभागिता
  - ४.३. बागमती प्रदेशको चालु आवधिक योजना
  - ४.४. दिगो विकास
  - ४.५. विकेन्द्रिकरण
  - ४.६. विकासमा गैरसरकारी संस्थाको भूमिका
  - ४.७. सार्वजनिक, निजी साझेदारी
  - ४.८. सुशासन
  - ४.९. विकासमा गैरसरकारी संस्थाको भूमिका
  - ४.१०. जनसङ्ख्या र बसाइँसराइ
५. लोकतन्त्र र मानव अधिकार
  - ५.१. लोकतन्त्र र समावेशीकरण
  - ५.२. कानूनी राज्य
  - ५.३. मानव अधिकार
  - ५.४. लैङ्गिक सवाल
  - ५.५. सारक्षण र सकरात्मक विभेद
  - ५.६. प्रतिनिधित्वको सिद्धान्त र समानुपातिक प्रतिनिधित्व
६. नेपालको समाज र यसको बनोट
  - ६.१. नेपालका विविध जात/जाति/वर्ग/समुदायहरूको सामाजिक, सांस्कृतिक र धार्मिक अवस्था र रहनसहन
  - ६.२. आदिवासी, जनजाती, मधेसी, दलित, अपाङ्ग र महिलाहरूको वर्तमान अवस्था, उत्थानका प्रयासहरू, समस्या, समाधान र सम्भावनाहरू

प्रदेश लोक सेवा आयोग, बागमती प्रदेश

प्रदेश निजामती र स्थानीय सरकारी सेवा तर्फ कृषि सेवा, लाईभस्टक एण्ड डेरी डेभलपमेन्ट समूह, नवौं तह, वरिष्ठ पशु विकास अधिकृत वा सो सरह पदको खुला, अन्तर तह, प्रतियोगिता र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र: खण्ड (ख) सेवा समूह सम्बन्धी सामान्य विषय

पूर्णाङ्क: ५०

१. पशु सेवालार्ई प्रत्यक्ष असर पार्ने ऐन, नियमावली तथा नीति निर्देशनहरू
  - १.१. पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा ऐन, २०५५ र पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा नियमावली, २०५६
  - १.२. पशु वधशाला तथा मासु जाँच ऐन, २०५५ र पशु वधशाला तथा मासु जाँच नियमावली, २०५७
  - १.३. दाना ऐन, २०३४ र दाना पदार्थ नियमावली, २०४१
  - १.४. चालु आवधिक याजनाले निर्दिष्ट गरेकाप पशु सेवा सम्बन्धी नीति, रणनीति र कार्यक्रमहरू
  - १.५. कृषि विकास रणनीति (ADS)
  - १.६. राष्ट्रिय कृषि विकास नीति, २०६१
  - १.७. खाद्य ऐन, २०२३ र खाद्य नियमावली, २०२७
  - १.८. वर्डफ्लु रोग नियन्त्रण आदेश, २०६४
  - १.९. नेपाल पशु चिकित्सा परिषद् ऐन, २०५५
  - १.१०. नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् ऐन, २०४८
  - १.११. नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् विनियम, २०४९
  - १.१२. पशु सेवासँग सम्बन्धित संस्थान, बोर्ड, परिषद् तथा समितिहरूको व्यवस्था र सो सम्बन्धित ऐन र तिनको कार्यक्षेत्र ।
२. पशु सेवालार्ई असर पार्ने अन्य ऐन, नियमावली तथा नीति निर्देशनहरू
  - २.१. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ (पशु सेवासँग सम्बन्धित प्रावधान तथा व्यवस्थाहरू)
  - २.२. प्रदेश निजामती सेवा ऐन, २०७९
  - २.३. नेपाल कृषि सेवा (गठन, समूह तथा श्रेणी) विभाजन र नियुक्ति नियमहरू, २०५१
  - २.४. आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ तथा आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७
  - २.५. सहकारी ऐन, २०४८ र सहकारी नियमावली, २०४९
३. वातावरणसँग सम्बन्धित ऐन, नियमावली तथा नीति निर्देशनहरू
  - ३.१. वातावरण संरक्षण ऐन, २०७७ (बागमती प्रदेशको)
  - ३.२. पशु सेवासँग सम्बन्धित वातावरणका नीति र निर्देशिका
  - ३.३. जैविक विविधता सम्बन्धी महासन्धि, नेपाल राजपत्र (माघ ४, २०५०) र सोसँग सम्बन्धित अन्य नियम र संशोधनहरू
  - ३.४. विरुवा संरक्षण ऐन, २०६४ र विरुवा संरक्षण नियमावली, २०६६

१. Introduction

- १.१. Relation of livestock with agriculture, forestry and environment
- १.२. Statistics on livestock and livestock products
- १.३. Present status of livestock research and development
- १.४. Livestock credit and insurance

२. Animal Nutrition

- २.१. Feeds and feeding standards for each livestock and poultry species
- २.२. Nutritional contents of different species of pasture, fodder, fodder trees including indigenous species, agricultural and industrial by-products
- २.३. Different methods of nutritional analysis of livestock feed and fodder
- २.४. Computation of ration for different livestock and poultry species
- २.५. Minerals, vitamins and trace elements requirement for different species of livestock and poultry - their sources and deficiency syndromes
- २.६. Utilization of crop and industrial by-products in poultry and livestock

३. Pasture and Fodder

- ३.१. Classification of different types of pasture and fodder species
- ३.२. Indigenous species of pasture and fodder found in different parts of Nepal
- ३.३. Different species of pasture, fodder and fodder trees - Cultivation and management practices
- ३.४. Rangeland management practices in different parts of the country
- ३.५. Different methods of forage conservation and their nutritive values
- ३.६. Seed production of different pasture and fodder species

४. Livestock Breeds, Breeding and Reproduction

- ४.१. Description (Breed characteristics, habitat, productivity) of different species of exotic and indigenous livestock and poultry
- ४.२. Sire evaluation for selecting the elite bulls
- ४.३. Genetic parameters for the selection of livestock and poultry maintained for different purposes
- ४.४. Breeding principles
- ४.५. Methods of selection
- ४.६. Quantitative genetics of livestock and poultry (gene, cell division, chromosome number, genotype, phenotype, breeding values, hybrid vigour, sex linkage, dominance and recessive gene etc.),
- ४.७. Anatomy of male and female reproductive organs of different species of livestock and poultry
- ४.८. Different types of reproductive hormones and their functions
- ४.९. Different Stages of Reproduction and Estrous cycles
- ४.१०. Reproductive disorders and their corrective measures
- ४.११. Collection, processing, evaluation and storage of warm and frozen semen
- ४.१२. Artificial insemination technique
- ४.१३. Pregnancy diagnosis technique

५. Livestock and Poultry Management

- ५.१. Classification and identification of livestock and poultry
- ५.२. Housing and space requirement of different livestock and poultry
- ५.३. Casting technique
- ५.४. Different types of record maintenance of farm animals and poultry
- ५.५. Management of different stages of animal (young, pregnant, production, breeding, dry etc)
- ५.६. Hatchery management
- ५.७. Commercial poultry breeds

६. Livestock Extension

- ६.१. Social mobilization, gender integration and group dynamics
- ६.२. Pocket package program
- ६.३. Capacity building of farmers and extension staffs

प्रदेश लोक सेवा आयोग, बागमती प्रदेश

प्रदेश निजामती र स्थानीय सरकारी सेवा तर्फ कृषि सेवा, लाईभस्टक एण्ड डेरी डेभलपमेन्ट समूह, नवौं तह, वरिष्ठ पशु विकास अधिकृत वा सो सरह पदको खुला, अन्तर तह, प्रतियोगिता र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- ६.४. Participatory approach in planning, implementation and monitoring from
- ६.५. grass-root level
- ६.६. Public-private/NGO/CBOs partnership program
- ६.७. Different types of extension approach
- ६.८. Different types of communication system
- ६.९. System learning approach
७. **Agro-Processing and Marketing**
  - ७.१. Physiology of milk secretion and composition of milk and milk products
  - ७.२. Hygienic milk production
  - ७.३. Good manufacturing Practice (GMP)
  - ७.४. Handling, processing and quality management of milk and milk products
  - ७.५. Manufacture and marketing of different dairy products
  - ७.६. Hygienic meat production
  - ७.७. Handling, processing and quality management of meat and meat products
  - ७.८. Manufacture and marketing of different meat products
  - ७.९. Marketing network of live animal
  - ७.१०. Egg, wool, hides and skins, bones etc. marketing system